ТКАЧЕНКО, Н., АЛЄКСЄЙЧУК, В. (2022). МОДЕЛІ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ (ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ). ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ І КРИМІНАЛІСТИКИ. ВИП. 1 (26). С. 10—23.[1]

Ткаченко Н. М., Алєксєйчук В. І.

Реферат. Ткаченко Н. М. (Департамент експертного забезпечення правосуддя Мін'юсту України) і Алєксєйчук В. І. (Навчально-науковий інститут № 2 Національної академії внутрішніх справ) аналізують моделі системи інституцій судової експертизи, які пропонуються до проєкту закону про судово-експертну діяльність. Авторки вказують, що реформування галузі тривалий час залишалося поза увагою законодавця: приватним експертам заборонено проводити криміналістичні, судово-медичні та судово-психіатричні експертизи в кримінальному провадженні, статус недержавних експертних установ законом не визначено, а експертні служби МВС, Міноборони, СБУ та ДПСУ залишаються у складі відомств. Мета праці полягає у визначенні основних моделей і аналізі міжнародного досвіду експертного забезпечення правосуддя для імплементації сучасних світових норм у законодавство України. Спираючись на наукові праці, зарубіжні системи (єдині служби при міністерствах юстиції або внутрішніх справ, мережі установ різного підпорядкування в Іспанії, Польщі, Латвії, Литві, Німеччині, Франції та інших державах), моніторинговий звіт Мін'юсту 2020 року і законопроєкти № 6284, 6284-1, 6284-2, 6284-3, авторки виокремлюють п'ять моделей: класичну (традиційну), неокласичну (оновлену традиційну), радикальну, змішану (частково радикальну) і змагальну. У порівняльній таблиці для кожної оцінено переваги та ризики: збереження конкуренції й вибору експерта, визнання недержавних установ, уніфікацію вимог і методик, бюджетні витрати, загрозу монополізації в разі створення єдиної Державної експертної служби, опір відомств, брак кадрів. Найдоцільнішою визнано змішану модель, за якої Мін'юст формує державну політику, а при ньому діють єдині кваліфікаційна та дисциплінарна комісії з рівним представництвом відомств і приватного сектору. Обґрунтовано також інтеграцію української системи експертного забезпечення правосуддя в міжнародний простір через вступ вітчизняних установ до міжнародних організацій. У редакційній довідці нагадано про реформу, започатковану Указом Президента України від 08.11.2019 № 837/2019, і про законопроєкт № 7735 від 05.09.2022, що має врегулювати дисциплінарну відповідальність судових експертів.

Ключові слова: моделі системи інституцій судової експертизи, судово-експертна діяльність, судово-експертна реформа, класична модель, неокласична модель, радикальна модель, змішана модель, змагальна модель, недержавні експертні установи, державне управління, законопроєкт № 6284.

Models of the System of Forensic Science Institutions in Ukraine (Advantages and Risks)

Tkachenko N. M., Alieksieichuk V. I.

Abstract. N. Tkachenko of the Department for Expert Support of Justice of the Ministry of Justice of Ukraine and V. Alieksieichuk of the National Academy of Internal Affairs examine the institutional models proposed for a new law on forensic activity. They point to long-standing problems: private experts may not perform criminalistic, forensic medical or forensic psychiatric examinations in criminal proceedings, the status of non-state forensic institutions is not defined by law, and the

forensic services of several law-enforcement and defence bodies, including the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of Defence and the Security Service, remain within those bodies. The aim is to identify the main models and to study international practice in expert support of justice. Drawing on the literature, on foreign arrangements (single services under ministries of justice or interior, or networks of institutions with different affiliations, as in Spain, Poland, Latvia, Lithuania, Germany and France), on a 2020 monitoring report of the Ministry of Justice and on Draft Laws No. 6284, 6284-1, 6284-2 and 6284-3, the authors distinguish classical, neoclassical, radical, mixed and adversarial models and compare their advantages and risks in a table, including competition and choice of expert, recognition of non-state institutions, uniform standards, budgetary costs, the danger of monopoly under a single State Forensic Service, agency resistance and staff shortages. The mixed model, in which the Ministry of Justice shapes policy and hosts single qualification and disciplinary commissions with equal representation of agencies and the private sector, is considered the most suitable. The authors also support integrating Ukrainian institutions into international forensic organizations.

Keywords: models of forensic institutions, forensic activity, forensic reform, classical model, neoclassical model, radical model, mixed model, adversarial model, non-state forensic institutions, public administration.

Першоджерело: *Ткаченко Н. М., Алєксєйчук В. І. Моделі системи інституцій судової експертизи в Україні (переваги та ризики). Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2022. Вип. 1 (26). С. 10–23. DOI:* ***10.32353/khrife.1.2022.02***[2]*. Реферат оприлюднено в журналі 22.10.2022.*

References

1. Tkachenko N. M., Alieksieichuk V. I. Tkachenko, N., Alieksieichuk, V. (2022) [Models of the System of Forensic Science Institutions in Ukraine (Advantages and Risks)]. Modeli systemy instytutsii sudovoi ekspertyzy v Ukraini (perevahy ta ryzyky). Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky. Vyp. 1 (26). S. 10—23 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 5 (41). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/7578-tkachenko-n-aleksejchuk-v-2022-modeli-sistemi-institutsij-sudovoji-ekspertizi-v-ukrajini-perevagi-ta-riziki-teoriya-ta-praktika-sudovoji-ekspertizi-i-kriminalistiki-vip-1-26-s-10-23 (onovlena versiia vid 22.10.2022). [in Ukrainian].

2. Tkachenko N. M., Alieksieichuk V. I. Modeli systemy instytutsii sudovoi ekspertyzy v Ukraini (perevahy ta ryzyky) [Models of the System of Forensic Institutions in Ukraine (Advantages and Risks)]. Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky. 2022. Vyp. 1 (26). S. 10–23. DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2022.02. [in Ukrainian].